

Sparkes, Andrew C.: **Telling Tales in Sport and Physical Activity – a quality journey**, Human Kinetics, 2002

Anmeldt af stud. Bc. i Idræt *Stinne Vorbjerg* ved Københavns Universitet.

Telling Tales in Sport and Physical Activity – a quality journey udfordrer den ellers ofte benyttede, men desværre meget kedelige kvalitative fremstillingsform specielt inden for sport og fysisk aktivitet. Med udgangspunkt i det empiriske materiale ud fra kvalitative forskningsmetoder, sætter Andrew Sparkes primært to agendaer i sin bog. For det første opfordrer han til større åbenhed for andre genrer end den traditionelle videnskabelige fremstillingsform, og for det andet åbner han for en debat af forskerens rolle i fremstillingen af det empiriske materiale.

Bogen tager udgangspunkt i, at kommunikation er hjertet af al socialvidenskab; det er *conditio sine qua non*. Første pointe Sparkes fremfører er, at formen for videnskabelig fremstilling er så fast, at mange ikke engang tænker på, at skriftlige fremstillinger bygger på, at en problemstilling følges af en problemformulering efterfulgt af metode, fremgangsmåde, teori-afsnit, analyse, diskussion og til sidst konklusion og perspektivering. Denne klassiske opbygning har mange paralleller til Aristoteles' retorik, hvori talekunstens grundregler og disposition: *exordium*, *narratio*, *divisio*, *argumentio* og *peroratio* fremstilles. Den har således en lang historisk tradition bag sig, der understøtter holdningen til, at denne fremstillingsform er *måden* i videnskabelige fremstillinger.

Det er nærliggende at problematisere den begrænsning, formen medfører. Anskuer man problematikken fra en receptionsanalytisk vinkel, har man brugbare analyseredskaber til at undersøge den forventning, modtageren lægger implicit i genren (formen). Den receptionsæstetiske og analytiske tilgang undersøger de konventioner, forskellige tekster indeholder ud fra teksternes genrebestemmelse. Genren angår både tekstens form og dens indhold, idet den angiver, hvordan den sag, som teksten fortæller om, bør forstås. Genren er således integreret i tekstens meddelelse. Samtidig skal genren forstås både som udtryk for en række karakteristiske træk ved en tekst og for et sæt forventninger, der har øje for disse træk.

Undersøger man lærebøger om metodiske fremgangsmåder inden for humanisme og sociologi, understreges vigtigheden af den objektive forskning. Men i et postmoderne samfund, hvor de store fortællinger er døde, og hvor sandheden er, at der ikke er én sandhed, men mange, må man nødvendigvis stille sig yderst kritisk over for en objektiv sandhed. Men her bør man også være kritisk og imødekomme problemstillingen om, hvorvidt man overhovedet skal og bør stræbe efter en følelsesfri¹ fremstilling af det empiriske materiale. En anskuelse af fornuft og følelser som antonymer.

¹ Objektivitet er iflg. Politikens Nudansk Ordbog det samme som at være saglig og på ingen måde at være præget af personlige meninger og følelser.

Men er det ikke utopisk, og måske ligefrem misvisende at stræbe efter denne nøgterne fremstilling. Der må ligge en force i at erkende mennesket bag forskningen. Forskeren er også en person, der som sin empiri er præget af køn, alder, kultur og sociale status. Forskeren er i samme grad påvirket af den omverden, forskerens jeg er til forhandling i.

Denne tankegang har været tænkt på den analyserede og ikke den analyserende. Sparkes opfordrer til en fokusering af den sidste. I den antropologiske- og sociologiske forskningstradition diskuterer man i stort omfang analytikerens rolle. Gennem en historisk udvikling har man i dag anerkendt analytikerens som en medspiller i den empiriske indsamling.

Bag debatten om kvalitative videnskabsmetoder ligger en kæmpe diskussion af sandhedsværdien af nye ikke-positivistiske fremstillingsformer. Sparkes bruger et citat fra Eisner:

To say a work of fiction is “right” or “true to life” is to say that it captures and illuminates some aspect of reality. This reality is a function of the writer’s ability to use a form we call literature to disclose something about the world that he or she has experienced and that we find believable. Scientific truth tests are as relevant to testing fictional truth as knowledge of chemistry is relevant to making soufflés. To dismiss the ways in which literature or poetry inform because they cannot be scientifically tested is to make a category mistake. We can live with many versions of rightness, truth being one.

Det er et opgør med den traditionelle måling af videnskabelighed opgjort i metodisk objektivitet, hvor forskeren kan gå direkte til de objektive kendsgerninger. En tradition, hvor antagelser bag den forklarende forskningstypes mål er, at fremtiden vil blive som nutiden (måletidspunktet), og hvor det forbliver en regelstyret forskning med faste opskrifter og vejledninger, teknisk erkendelses interesse og interessen for lovmæssige sammenhænge, samt viden der er invariabel i tid og rum.

Med en ny forskningsmetode kan generaliseringsproblemer imødekommes, fordi metoden aldrig vil være direkte kopierbar til andre undersøgelser, men erfaringen kan viderebringes og fokuseringen på, hvordan metoden påvirker resultat, kan overføres til andre undersøgelser. Den nye udfordring kræver en højere grad af refleksion og bevidsthed, hvor fokuseringen ligger i:

The rethinking of research that has accompanied both the paradigm debates and the emergence of new perspectives has included research writing: how the research is to be put into written forms, and communicated ... this rethinking has brought *awareness* of the choices about writing, identifying the conventional quantitative writing model as just one of the sets of choices. The appreciation of a wider range of choices has meant a freeing up of some of the restrictions about writing, and is encouraging experimentation with newer forms of writing. *As a result, there is a proliferation of forms of writing in qualitative research, the older models of reporting being mixed with other approaches.*

Der er ingen tvivl om, at Andrew Sparkes ser fortællinger udtrykt gennem traditionelle litterære genrer som givende for en bredere forståelse og accept af bevægelsesmæssig aktivitet.

I bogen giver han tydeligt udtryk for hvorfor, hvordan og hvornår brugen af en ny skriftlig fremstillingsform kan understøtte undersøgelser ved at gøre dem mere nærværende, læsevenlige og ikke mindst tydeliggøre forståelsen.

Selv kommer Sparkes ind på diskussionen mellem form og indhold. Det pointeres, at gennem de sidste år er analytikere (researchers) begyndt at indse, hvad kunstnere længe har vidst, at form og indhold ikke kan separeres, at **hvordan** noget bliver sagt har lige så stor betydning, som **hvad** der bliver sagt. Diskussionen åbner altså op for en mere nuanceret fremstillingsform. Indholdet kan nemlig understreges, hvis en bestemt form vælges.

En vigtig pointe ligger i ordet *representation*, for videnskabelig fremstilling handler ikke kun om at præsentere, men i høj grad om at re-præsentere (genskabe) den indsamlede empiri. Når man som forsker fremlægger sine resultater, er de blevet gennemarbejdet ved hjælp af teorier og antagelser. Sparkes understreger, at det er denne erkendelse, der kræver større eksplicitering, samt endnu en understregelse af at benytte nye måder at fremstille sine resultater på.

Hvordan skal man så evaluere denne nye type opgaver? Sparkes bruger Ricardson, der opstiller fem kriterier til bedømmelse af behandlingen af den skriftlige bearbejdelse af empirien. For det første er der et krav om relevans; bidrager teksten til vores forståelse af det sociale liv? Demonstrerer forfatteren en dybdegående forståelse af socialvidenskabelige perspektiver, og hvordan påvirker perspektivet udformningen af teksten? For det andet skal teksten retfærdiggøre en æstetisk udformning. Fx bør brugen af kreative analytiske praktiser åbne for en fortolkende respons. For det tredje understreger Sparkes vigtigheden af forfatterens viden om den postmoderne epistemologi; hvordan er forfatteren nået frem til den valgte genre, hvordan har forfatterens subjektivitet fungeret som både producent og produkt af teksten? Er der passende selverkendelse (*self-awareness*) og selvafløring (*self-exposure*), så læseren kan vurdere den bagvedliggende anskuelse? Hvor går grænsen mellem, hvad forfatteren skal og bør fortælle om sine studier?

For det fjerde spiller påvirkningen (impact) en rolle; påvirker teksten mig? Følelsesmæssigt? Intellektuelt? Fører teksten til nye spørgsmål, nye metoder, nye skriveformer? Afslutningsvist opstilles et femte kriterium: Giver teksten udtryk for virkelighed? - Does it seem "true" - a credible account of a cultural, social, individual, or communal sense of the "real"?

Foruden ved disse kriterier er den nye dimension, teksten bliver vurderet ud fra. Der lægges større fokus på individet bag opgaven, og på *hvorfor* opgaven er, som den er i højere grad end *hvordan* den er. Kritikken falder på, at det hele bliver for relativt og uden faste rammer, men det er jo netop et opgør med denne fastlåsthed!

Sparkes siger ikke direkte, at han arbejder ud fra en hermeneutisk skole, men gang på gang understreger han fortolkningens muligheder og begrænsninger. Han bevæger sig i et spændingsfelt mellem forståelse og fortolkning, i et hermeneutisk og fænomenologisk perspektiv og dermed ikke langt fra en symbolsk interaktionisme, hvor meningen bliver skabt gennem en

fortolkningsproces. Hvor forskerens opgave hidtil har været at finde frem til og forstå de definitioner, fortolkninger og symboler, der bruges til at samordne den sociale interaktion, ligger udfordringen nu i at medtage sig selv i interaktionen og erkende, at man som forsker er en vigtig spiller i kampen og ikke en tilskuere, der ser til udefra. Med Sparkes ord hænger individuelle historier sammen med andre historier gennem en gensidig dialog mellem meta-narrativitet, offentlig narrativitet og ontologisk narrativitet, og dette sammenspil ønsker han ekspliciteret.

Sparkes er på ingen måde ukritisk over for de nye måder at fremstille (sin) empiri på. Men han er fortrøstningsfuld, fordi han mener at kunne spotte en tendens til en større åbenhed. At der i dag er mere åbenhed over for kvalitative forskningsmetoder, er måske en anerkendelse af, at kvalitative forskningsmetoder ikke skal leve op til kvantitative positivistiske metoder, men skabe sine egne diskurser, hvor validiteten er lige så gyldig som et statistiskbaseret bevismateriale.